ચોર્યાસી તાલુકાનો

"ભૂગોળ શિક્ષક."

કિંમત દોઢ આનો.

છગનલાલ મોતીરામ શાહ

" મુખગણિત શિક્ષક " વગેરેના કર્તા

શહેર—સુરત.

ચોર્યાસી તાલુકાનો

"ભૂગોળ શિક્ષક"

રચનાર-છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
" મુખગણિત શિક્ષક " ના કર્તા

પ્રસિદ્ધ કર્તા-છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
પ્રસિદ્ધ કરવાનું ઠેકાણું શાહપોર-સુરત.

આવૃત્તિ ૧ લી — પ્રત ૭૦૦

છાપનાર-નારાયણરાવ લક્ષ્મણરાવ નીકમ.
છાપવાનું ઠેકાણું-'શંકર' પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ
ચકલાના પુલઉપર ટાંકી પાસે-સુરત.

સપ્ટેંબર સને ૧૯૧૯

કિંમત રૂ. ૦-૧-૬

મહેરબાન કાઠિઆવાડના એજંટ ટુ ધી ગવર્નર સાહેબબહાદુરે પોતાના હુકમ નં. ૭૯ તા. ૨-૮-૧૯ થી

"અંકગણિતનાં મનોયત્ન"

કાઠિઆવાડ એજન્સિની તમામ પ્રાયમરી સ્કુલોમાં ઇનામ અને લાયબ્રેરી બુક તરીકે મંજુર કર્યો છે.

"ડિકટેશન શિક્ષક"

બાળપોથીથી પાંચમી સુધીના તથા કન્યાવાચનમાળા
પુસ્તક પહેલાનો

ડિકટેશન શિક્ષકમાં શું શું છે ?

૧] પાઠવાર અઘરા શબ્દો.

૨] જોડણીના એકજ સરખા નિયમવાળા શબ્દો.

૩] કઠિન મળતા શબ્દોની તારવણી.

૪] જોડાક્ષર. ૫] મળતા જોડાક્ષર.

૬] પરિક્ષાના ડિકટેશનમાં આવનાર શબ્દો.

સુંદરજી કૃત નવી પહેલીના અર્થ બે આના.

જામનગર સ્ટેટમાં "અંકગણિતનાં મનોયત્ન"

ટેક્સ્ટ બુક તરીકે મંજુર થએલા છે.

કર્તા—છગનલાલ મોતીરામ શાહ. શાહપોર—સુરત.

ચોર્યાસી તાલુકાનો ભૂગોળ શિક્ષક.

સુરત શહેર ચોર્યાસી તાલુકામાં છે. એ તાલુકામાં ચોર્યાસી ગામ હતાં તેથી ચોર્યાસી તાલુકો કહેવાય છે.

સીમા—ઉત્તરે–ઓરપાડ તાલુકો ને તાપી નદી; પૂર્વે–ગાયકવાડનું રાજ્ય; દક્ષિણે–ગાયકવાડનું રાજ્ય ને મિંઢોળા નદી; પશ્ચિમે–અરબી સમુદ્ર ને ઓરપાડ તાલુકો.

વિસ્તાર—સુરત શહેર કરતાં ચોર્યાસી તાલુકાની લંબાઈ સવાચાર ગણી એટલે ૧૭ મૈલ ને પહોળાઈ ચાર ગણી એટલે ૧૬ મૈલ છે.

કુદરતી રચના—આ તાલુકો સપાટ છે. માત્ર તલંગપુરથી ચાર ખાડીની દક્ષિણનો ભાગ ખાડા ટેકરાવાળો છે. તાપી અને મિંઢોળા નદીની આજુબાજુની જમીન રસાળ ને ઝાડપાનથી ભરપૂર છે. વચલો પૂર્વ ભાગ ઝાડપાન વિનાનો ઉજડ છે. પશ્ચિમ તરફ જે ભાગ દરીઆ નજીક છે, તે ઝાડપાન વિનાનો ને *રેતાળ છે. નદી કિનારાની જમીન +ગોરાટ ને બાકીના ભાગની જમીન ×બેસર છે. માત્ર પૂર્વ ને મધ્ય ભાગની જમીન કાળી છે. તાલુકાની જમીનનો ઢાળ પૂર્વ પશ્ચિમ છે. આ તાલુકામાં ડુંગરા નથી. વેડ, ડભોલી ને સીંગણપોરની જમીન સારામાં સારી છે.

---

* તદન રેતીવાળી. + ઝણી રેતી ને થોડી માટોડી હોય તેવી.
× કાળી અને ગોરાટ.

નદીઓ:—૧. તાપી-સાતપુડા પર્વતમાંથી નીકળી અરબી સમુદ્રને મળે છે, એને કાંઠે વરાછા, ઉતરાણ, **અમરોલી, અશ્વિનીકુમાર, ફુલપાડા, ગુપ્તેશ્વર, વરિઆવ, રાંદેર, સુરત, ઉમરા, રૂંઢ ને ડુમસ.**

૨. **મિંઢોળા**—સોનગઢના ડુંગરમાંથી નીકળી અરબી સમુદ્રને મળે છે. એને કાંઠે **સામરોદ, પારડીરકેબ, કુછોલી, લાછપોર ને ઉંબેર.**

આ બંને નદી પર આગગાડીના પૂલ છે. તાપી ૪૫૦ માઇલ ને મિંઢોળા ૪૦ માઈલ લાંબી છે.

ખાડીઓ—૧. કાંકરાખાડી-એ ખાડીમાંથી મરડીઆ કાંકરા નીકળે છે તેથી એવું નામ પડયું છે. એ મિંઢોળાને મળે છે.

૨. **ચાર ખાડી**—એ મિંઢોળાને મળે છે. કાંકરાખાડી કરતાં અડધી છે.

૩. **નાની ખાડી**—કાપદરા આગળ નાની ખાઇ ખોદી તેથી એ નામ પડયું છે. એને કાંકરાખાડી જોડે જોડી દીધી છે. કાંકરાખાડી તથા નાની ખાડી પર આગગાડીના પૂલ છે.

આબો હવા—પશ્ચિમ ભાગ દરીઆ કિનારે હોવાથી તાપ ઓછો, પણ પૂર્વ ભાગ દરીઆથી દૂર અને ઝાડપાન વગરનો હોવાથી તાપ વધારે, આખા તાલુકાના હવાપાણી સારાં છે. તાલુકામાં ગામે ગામ મીઠા પાણીના કુવા હોવાથી પાણીની આપદા પડતી નથી. સુરત જેટલો એટલે ૩૯ ઇંચ વરસાદ આ તાલુકામાં પડે છે.

વસ્તી—એક લાખ પાંસેઠ હજાર માણુસની છે. મુખ્ય વસ્તી હિંદુની છે. એ સિવાય મુસલમાન, વહોરા, પારસી, શ્રાવક વગેરેની વસ્તી છે દરેક ગામે કોળી દુબળાની વસ્તી છે. વસ્તીનો ત્રીજો ભાગ કોળી દુબળાનો છે.

ધંધો—મુખ્ય ધંધો ખેતીનો છે; વેપાર ને કારીગરીનો; નોકરીનો અને મજુરીનો.

પેદાશ—કપાસ, જુવાર, બાજરી, તમામ જાતનું કઠોળ, શાકભાજી, સુરણ, આદુ, મરચાં, કેરી.

નિકાસ—જુવાર, કપાસ, ડાંગર, કઠોળ, શાકભાજી.

આયાત—કાપડ, ચા, ખાંડ, દવા, ઘાસતેલ, વિલાયતી સામાન.

રસ્તાઓ—૧. રેલવે. ૨. નદીનો રસ્તો. ૩. પાકી સડક. ૪. કાચી સડક.

રેલવે—૧. બી. બી. એન્ડ સી. આઇ રેલવે. ૨. ટાપ્ટી વ્હેલી રેલવે.

સ્ટેશનો—ઉતરાણ, સુરત, કાંકરાખાડી, સચીન.

જંક્શન—કાંકરાખાડી.

કયે રસ્તે થઇને.	કઈ દિશામાં	કયે કયે ગામે જવાય
૧. કતારગામ દરવાજેથી	ઉત્તરે—	ગોતાલાવાડી, કતારગામ
૨. વરિઆવી દરવાજેથી	ઉતરે—	સીંગણપોર, ડભોલી, વેડ.
૩. હોપપૂલ ઉપર થઇને	વાયવ્યે—	રાંદેર, પાહલણપુર, ઝાંગીરાબાદ, પીસાદ, ઝાંગીરપરા.

૪. હોપપૂલ ઉપર થઇને પશ્ચિમે-અડાજણ, પાલ, ભાઠા,

૫. અઠવા દરવાજેથી નૈઋત્યે-અઠવા, ઉમરા, પીપળોદ, રૂંઢ, મગદલ્લા, ગવિઅર, વાંટા, ડુમસ, ભીમપોર.

૬. મજુરા દરવાજેથી દક્ષિણે-ખટોદરા, મજુરા, અલથાણ, ભટાર, ગોવાલક, બમરોલી, દંતુરા, સરસાણા, ભીમરા, સોન તળાવ, ખજોદ.

૭. નવસારી દરવાજેથી દક્ષિણે-ઉધના, ભેદવાડ, પાંડસરા, ભેસ્તાન, વડોદ, સોનારી, જીઆવ, બુડીઆ.

૮. સરાહ દરવાજેથી પૂર્વે-ડુંભાલ, પરવટ, કુંભારીઆ, વેડછા, સાઅર ગામ, પુણા, સણીઆમોદ.

૯. કાંકરાખાડી સ્ટેશનથી-ડીંડોલી, ઘોડાદરા, ડંકનવાડા, દહેલાડવા, કરાડવા, સણીઆ કણદે, ખંભાસલા, ગાંગવા, મોહણી, ખરવાસા, અંથાસલી, ટીંબરવા.

૧૦. સચીન સ્ટેશનથી-પાલી, તલંગપોર, ઉંબેર, સચીન પારડીકણદે, વાંઝ, ભાણોદ્રા, એકલેરા, લાછપોર, કફલેટા, કઠોલી, સામરોદ, પારડીરકેબ.

૧૧. ઉતરાણ સ્ટેશનથી-અમરોલી, ઉતરાણ, મોટાવરાછા કોસાડ, ભરથાણા.

૧૨. વરાછાની સડકથી ઇશાને-ફુલપાડા, અશ્વિનીકુમાર, કાપદરા, નાના વરાછા, સીમાડા.

સુરત શહેરની આજુબાજુ આવેલાં મોટાં ગામો

ઉત્તરમાં–કતારગામ, વરિઆવ, વેડ, ડભોલી, સીંગણપોર.

ઈશાનમાં–પુલપાડા, અમરોલી, ઉતરાણ, વરાછા.

પૂર્વમાં–પુણા, સણીઆમોદ, કુંભારીઆ, વેડછા.

અગ્નિમાં–ડીંડોલી, દહેલાડવા, ખરવાસા, વાંઝ, કફ્લેટા.

દક્ષિણમાં–મજુરા, ઉધના, ભેસ્તાન, ભાણોદ્રા, સચીન, તલંગપોર, જીઆવ બુડીઆ, ખજોદ.

નૈઋર્ત્યમાં–અઠવા, ઉમરા, પીપલોદ, રૂંઢ, વેસુ, મગદલા, આભવા, ગવીઅર, ડુમસ, ભીમપોર.

પશ્ચિમમાં–અડાજણ, પાલ, ભાઠા.

વાયવ્યમાં–રાંદેર, ઝાંગીરાબાદ, પીસાદ, ઝાંગીરપુરા (કુરૂક્ષેત્ર)

મોટાં ગામો

સુરત––તાપીને ડાબે કાંઠે શહેર ને બંદર છે, બરફી, પાપડી, જમણ, વણાટકામ, ભરતકામ, હાથીદાંત ને સુખડનું કોતરકામ વખણાય છે.

રાંદેર–––તાપીને જમણે કાંઠે કસબો છે. રાંદેરી બોર વખણાય છે. વહોરાઓની વસ્તી વધારે છે. એમાં કપાસ પીલવાનું જીન તથા મ્યુનિસિપાલીટી છે.

કતારગામ––એમાં કંતારેશ્વર મહાદેવનું દહેરૂં છે, પાપડી ને કેરી વખણાય છે. અનાવલા બ્રાહ્મણની વસ્તી વધારે છે.

સીંગણપોર--એમાં તાપીને કિનારે મરીમાતાનું દહેરૂં છે. પારસીની વસ્તી વધારે છે તાડી વખણાય છે.

ડભોલી--એમાં નાની બહુચરાજીનું દહેરૂં છે. તાડી વખણાય છે.

વેડ--એમાં મોટી બહુચરાજીનું દહેરૂં છે. જમરૂખ અને તાડી વખણાય છે.

કુલપાડા—તાપી નદીને ડાબે કાંઠે છે. અહીંઆ હિંદુ-ઓનાં મુડદાં દાટવા બાળવાની જગા છે.

અમરોલી--બી. બી. એન્ડ સી. આઇ. રેલવે પહેલ વહેલી અહીંથી શરૂ થઇ હતી.

કુંભારીઆ—બાગાયતી ગામ છે. કેવડો, પીપર ને શેરડી વખણાય છે.

સણીઆ--અહીં શીતળા માતાનું દહેરૂં છે.

તલંગપોર--મોટું ગામ છે. અનાવલા બ્રાહ્મણની વસ્તી વધારે છે.

ઉધના--સચીનના નવાબના તાબાનું ગામ છે. ધુળીઆ (ભીડભંજન) મહાદેવનું દહેરૂં છે.

ઘોડાદરા—અહીં આસપાળનું દહેરૂં છે, સાપ અથવા કુતરૂં કરડયું હોય તે એની બાધા રાખે છે.

સચીન—નવાબની રાજધાનીનું શહેર છે. મહેલ જોવા લાયક છે.

ડુમસ—સચીનના નવાબ સાહેબનું નામ તાપી નદીના મુખ આગળ છે. એ હવા ખાવાનું ઠેકાણું છે. ખારીઉં ભાત, કેરી અને જમરૂખ વખણાય છે.

ભીમપોર—સચીનના નવાબ સાહેબનું ગામ દરીઆ કિનારે છે. એ હવા ખાવાનું ઠેકાણું છે. ભીમપોરીઆ હનુમાનનું દહેરૂં છે.

અશ્વિનીકુમાર—તાપી નદીને ડાબે કાંઠે નાનું ગામ છે. અહીં શ્રી આચાર્યજી મહા પ્રભુજીની બેઠક છે. અહીંથી આગબોટમાં બેસી બહુધાન જવાય છે. માંડવીથી સાકટા તથા વાંસ નદી વાટે અહીં આવે છે. જાત્રાનું ઠેકાણું છે.

કાપદરા—તાપી નદીને કાંઠે ઉજ્જડ ગામ છે. અહીં કાપદ્રેશ્વર મહાદેવનું દહેરૂં છે.

ખજોદ—અહીં પારસીની વસ્તી વધારે છે. ખજુરાનાં ઝાડ ઘણાં છે. તાડી વખણાય છે.

ઉમરા—તાપી નદીને ડાબે કાંઠે છે. એમાં રામનાથ ઘેલા નામે મહાદેવનું દહેરૂં છે. નીચ લોકો અહીં મુડદાં બાળે છે.

અઠવા—અહીં ખેતીના પાક સંબંધી જાત જાતના અજમાયશ કરી ખેડુતોને બતાવવાને સારૂં એક ખેતર છે. અહીંઆ પોલીસ લાઇન્સ છે. તથા વનિતા વિશ્રામ છે.

અડાજણ—એ તાપી નદીને જમણે કાંઠે છે. પાપડી ને બોર વખણાય છે.

ભાઠા--તાપી નદીને જમણે કાંઠે છે. બોર ને પાપડી વખણાય છે.

મોટાવરાછા--ઇનામી બાગાયતી ગામ છે. સુખડનાં ઝાડ ઘણાં થાય છે. આદુ, સુરણ ને રતાળુ પુષ્કળ થાય છે.

ઉંબેર--ઇનામી ગામ છે. મરચાં વખણાય છે.

ડુંભાલ--એમાં હનુમાનનું દહેરૂં છે.

ઇનામી ગામો ૧૨ છે.

મોટા વરાછા--પાઠકજીના વારસ પાસે છે. વાંઝ ને ડીંડોલી-ગંગાધર શાસ્ત્રીના વારસ પાસે છે. ભેસ્તાન ને સોનારી-સ્ટોરના વારસ પાસે છે. દહેલાડવા, ભાણોદ્રા ને ઉંબેર-અરદેશર કોટવાલના વારસ પાસે હતા. પુણા, વેસુ, આભવા, સણીઆમોદ-વડોદરાના નવાબ સાહેબના તાબામાં છે.

ગાયકવાડી ગામો,

જીઆવ, કરાડવા, ગોજા, ગભેણી.

સચીનના નવાબ સાહેબના ૧૬ ગામો.

સચીન, ધોલદરા, ઉંધના, કુમસ, ભીમપોર, વકથાણા (રાવળા), ભાટીઆ, બોણંદ, કનસાડ, ડંકનવાડા, સારોલી, ગવીઅર, સરસાણા, લાછપોર, ઊન, તરાજ

બાગાયતી ગામો.

પુણા, કુંભારીઆ, સારોલી, વરાછા, કોસાડ, ભાઠા, કતારગામ.

કસબા.

રાંદેર. કતારગામ, કોસાડ, મોટા વરાછા, સચીન.

જાત્રાનાં ઠેકાણાં

કતારગામ, અશ્વિનીકુમાર, ફુલપાડા, કુંભાર, ઉધના, ઉમરા, ભીમપોર, સણીઆ, કાપદરા, ડભોલી, વેડ, ઘોડાદરા.

હવા ખાવાનાં ઠેકાણાં

ડુમસ, ભીમપોર.

થોડી વસ્તીવાળાં ગામો--નવાગામ, કરંજ, કાપદરા, ઠુંકી, ઉમરવાડા, આંજણા, ખટોદરા, પનાસ, મજુરા, ગોવાલક, દંતોરા, ભેદવાડ, સોનતળાવ, લીંબાયત, ગાંગળા, અંથસલા.

પારસીની વધારે વસ્તીવાળાં ગામો--સુરત, અડાજણ, ભાઠા, અઠવા, ખજોદ, સીંગણપોર, ડભોલી, વેડ.

વહોરાની વધારે વસ્તીવાળાં ગામો--રાંદેર, મોટા વરાછા, લાછપોર, કફલેટા, સામરોદ, કછોલી.

મીઠ બંદર—જીઆવ, બુડીઆ, ઉંબેર, અહીં પહેલા મીઠું પકવતા હતા.

તાડીનાં ગામો—વેસુ, ખજોદ, બુડીઆ, બમરોલી, ઘોવાલ્રક, અઠવા, સીંગણપોર.

વખણાતી વસ્તુવાળાં ગામો.

રાંદેર, અડાજણ, ભાઠા—બોર.
કતારગામ, વેડ, ડુમસ—જમરૂખ, ફેરી.
વેડ, ડભોલી, સીંગણપોર—તાડી.
કુંભારીઆ—પીપર, શેરડી.
કતારગામ, પરવટ— માટીનાં વાસણ.
ભાટપુર, ભાઠા, કતારગામ, ડુમસ, વરાછા—શાકભાજી.
આભવા, ડુમસ, ભીમપોર—ખારીઉં ભાત.
વરાછા—રતાળુ, સુરણ, આદુ ને ફણસ.
કોસાડ—ઘી.